

فهرست مطالب

مقدمه	۱۳
بخش اول : زمینه های نظری	۱۹
فصل اول: قدرت سیاسی به مثابه حقی عمومی	۲۲
مبحث اول : قدرت سیاسی	۲۲
گفتار اول : مفهوم و ماهیت قدرت	۲۲
گفتار دوم : مفهوم و ماهیت قدرت سیاسی	۲۳
گفتار سوم : ویژگیها	۲۵
گفتار چهارم : قدرت و فساد	۲۶
مبحث دوم : حاکمیت اراده عمومی	۳۰
گفتار اول : مبانی و اصول	۳۲
اول: برابری سیاسی	۳۲
دوم: آزادی	۳۴
سوم: حق تعیین سرنوشت	۳۵
چهارم: عدم حکومت و برتری	۳۶
پنجم: حاکمیت قانون	۳۷
گفتار دوم : تئوریهای حکومت	۳۸
اول: حکومت واحدی طبیعی	۳۸
دوم: حکومت، نهادی قراردادی	۳۹
فصل دوم: تفکیک قوا	۴۵
مبحث اول : پیشینه، مفهوم، جایگاه و روشها	۴۵
گفتار اول: پیشینه تاریخی	۴۶
اول : دوران قدیم	۴۶
دوم : دوران میانی	۴۸

- ۴۹..... سوم : عصر جدید
- ۵۱..... گفتار دوم : تحلیل مفهومی
- ۵۲..... اول : توزیع قدرت
- ۵۵..... الف - قوه مقننه
- ۶۰..... ۱- صلاحیت ذاتی و صلاحیت اعطایی
- ۶۰..... ۲- صلاحیت مطلق و صلاحیت احصایی (محدود)
- ۶۲..... ۳- حدود صلاحیت قوه مقننه در ایران
- ۷۰..... ب - قوه مجریه
- ۷۱..... ۱- قوه مجریه مستقل و حدود اختیارات و صلاحیتهای آن
- ۷۴..... ۲- قوه مجریه وابسته و محدودیتهای آن
- ۷۸..... ۳- قوه مجریه نیمه مستقل
- ۸۵..... ج - قوه قضاییه
- ۸۷..... ۱- استقلال قوه قضاییه
- ۸۸..... ۲- قوه قضاییه غیر مستقل
- ۸۹..... ۳- نقش قوه قضاییه در قانونگذاری
- ۹۰..... ۴- قوه قضاییه در ایران
- ۹۸..... د- قوای دیگر
- ۹۹..... دوم : عدم مداخله قوا در صلاحیتهای اختصاصی یکدیگر
- ۱۰۱..... ۱- عدم مداخله مطلق
- ۱۰۲..... ۲- عدم مداخله نسبی
- ۱۰۳..... سوم: مهار قدرت و کنترل متقابل قوا
- ۱۰۳..... گفتار سوم : جایگاه تفکیک قوا
- ۱۰۴..... اول : نگرش سیاسی
- ۱۰۵..... الف- تفکیک قوا به مثابه ارزش (تلقی هنجاری)
- ۱۰۷..... ۱- مفهوم ارزش
- ۱۰۷..... ۲- فلسفه دیدگاه ارزشی
- ۱۰۸..... ب- تفکیک قوا به مثابه روش (تلقی ابزاری)
- ۱۰۹..... ۱- سایر روشهای محدود کننده قدرت

۲- روش انحصاری به مثابه ارزش	۱۱۲
دوم : زمینه‌های حقوقی	۱۱۲
الف- تعیین مسئولیت و تثبیت پاسخگویی (ضرورت تفکیک اشخاص)	۱۱۲
ب - تفکیک قوا و حقوق بنیادین بشر	۱۱۳
ج- تفکیک قوا و حاکمیت قانون	۱۱۴
د - مشارکت عمومی در قدرت	۱۱۶
مبحث دوم: اصول حاکم بر وظایف و اختیارات قوا	۱۱۶
گفتار اول: اصول مشترک	۱۱۸
اول: صلاحیت انحصاری قانون برای تحدید حقوق و آزادیها	۱۱۸
دوم : قانون به مثابه مرجع انحصاری تعیین کننده جرم و مجازات	۱۱۹
سوم: تفکیک قانونگذار از مجری	۱۲۰
چهارم : صلاحیت انحصاری محاکم در مجازات مجرمین	۱۲۱
پنجم: استقلال قاضی در صدور حکم	۱۲۲
گفتار دوم: اصول اختصاصی	۱۲۳
اول : نظامهای مبتنی بر تفکیک انعطاف ناپذیر	۱۲۳
الف- استقلال قوه مجریه در انجام وظایف ذاتی خود	۱۲۳
ب - صلاحیت انحصاری قوه مقننه در قانونگذاری	۱۲۴
دوم: نظامهای مبتنی بر تفکیک نسبی	۱۲۵
الف - مشارکت قوه مجریه در قانونگذاری	۱۲۵
ب - مداخله قوه مقننه در اداره کشور	۱۲۵
مبحث سوم: نقدها	۱۲۶
گفتار اول: بسیط بودن قدرت حکومت	۱۲۷
گفتار دوم : تضعیف و فرو پاشی حکومت در صورت تقسیم قدرت آن	۱۲۸
گفتار سوم : عدم امکان تعیین دقیق حوزه‌های کارکردی قوا	۱۲۹
گفتار چهارم : تسلط یک حزب بر قوای حکومت	۱۳۱
گفتار پنجم : تفکیک صوری	۱۳۲
مبحث چهارم : روشها و شکلهای تفکیک قوا	۱۳۳
گفتار اول: کمیت قوا	۱۳۳

- ۱۳۳ اول: دو قوه
 ۱۳۴ دوم : سه قوه
 ۱۳۵ سوم: چهار قوه و بیشتر
 ۱۳۶ گفتار دوم: سلسله مراتب قوا
 ۱۳۶ اول: قوای نابرابر
 ۱۳۷ دوم : قوای هم شان
 ۱۳۸ سوم: تفکیک قوای ناهمگون
 ۱۳۹ گفتار سوم: تفکیک درونی قوا
 ۱۳۹ اول: در قوه مقننه
 ۱۶۳ دوم: در قوه مجریه
 ۱۶۵ سوم: در قوه قضاییه
 ۱۶۶ گفتار چهارم : وحدت یا دوگانگی در مدیریت قوه مجریه
 ۱۶۶ (ساختار واحد یا دوگانه و مدیریت ائتلافی)
 ۱۶۶ اول: قوه مجریه یکپارچه
 ۱۶۸ دوم: مدیریت دوگانه یا تفکیک الحاقی
 ۱۶۹ سوم: دولت ائتلافی و مجریه متزلزل (دولت نامتحد)
 ۱۶۹ گفتار پنجم : وظایف یا کارکردهای بین قوهای

بخش دوم: دگرگونی در نظریه تفکیک قوا و آثار آن ۱۷۱

- فصل اول : دگرگونیها ۱۷۳
 مبحث اول : دگرگونی مفهومی و عوامل آن ۱۷۳
 گفتار اول : ابعاد دگرگونی ۱۷۴
 اول: هدف و انگیزه (تحول در چرایی) ۱۷۴
 الف - اندیشه سیاسی ۱۷۴
 ب) اندیشه حقوقی ۱۸۴
 دوم: مفاهیم اجرایی ۱۸۷
 الف - تفکیک قوا منجر به تجزیه قوا ۱۸۸
 ب - تفکیک قوا به مفهوم تقسیم وظایف با حفظ همبستگی ساختاری .. ۱۹۰

سوم : ظهور مفاهیم نوین	۱۹۱
الف - تفکیک قوه اداری از قوه سیاسی	۱۹۱
ب - تفکیک قدرت نظارت از قوه اجرایی	۱۹۲
گفتار دوّم : مبداء پیدایش	۱۹۳
اول : تغییر در نگرش به حکومت	۱۹۳
دوم : سوء برداشت از تفکیک قوا	۱۹۴
سوم : تاثیر نظامهای حزبی	۱۹۶
چهارم: مشکلات عملی یا ضرورت‌های سیاسی	۱۹۷
مبحث دوّم : تحولات کارکردی	۱۹۸
گفتار اول: ابعاد	۱۹۸
اول : روابط میان قوا	۱۹۹
الف - تفکیک مطلق اولین تجربه عملی	۱۹۹
۱ - راههای تأثیرگذاری قوه مجریه بر قوه مقننه	۲۰۰
۱-۱- وتوی قوانین	۲۰۱
۱-۲- مداخله در تعیین خط مشی پارلمان	۲۰۲
۱-۳- تعلیق، عدم اجرا یا تعلل در اجرای قوانین	۲۰۳
۱-۴- قانونگذاری به وسیله عالیترین مقامات قوه مجریه (صدور فرمان قانونی)	۲۰۵
۱-۵- تصویب نامه‌های اجرایی	۲۰۶
۱-۶- تفسیر قانون به وسیله مقام اداری	۲۰۷
۲- تفکیک مطلق و ابزارهای برتری قوه مقننه بر قوه مجریه	۲۰۸
۳- استقلال وجودی و بقای قوه مجریه و ویژگی عمده تفکیک مطلق	۲۱۰
۴- امکان ناپذیری تفکیک مطلق	۲۱۰
ب : تفکیک نسبی، تحول در مرزبندی صلاحیت قوا	۲۱۱
۱- تفکیک نسبی و تحول از حیث امکان تجمیع قدرت	۲۱۲
۲- تفکیک نسبی و کنترل متقابل قوای مقننه و مجریه	۲۱۳
۳- تفکیک نسبی و تعاملات سیاسی قوا	۲۱۴
۴- تفکیک نسبی، نفی عملی تفکیک قوا	۲۱۴

- ج (سیستم کنترل و توازن روشی بینابین ۲۱۵
- ۱ - ارزیابی متقابل عملکرد قوا ۲۱۸
- ۲ - تحقق انتظار اولیه از تفکیک قوا ۲۱۸
- ۳ - نظارت متقابل راهی به سوی حکومتی متعادل و با ثبات ۲۱۹
- د (نظام نیمه ریاستی به مثابه طرحی نو ۲۱۹
- ۱ - تفاوت با نظام ریاستی ۲۲۰
- ۲ - تفاوت با نظام پارلمانی ۲۲۱
- ۳ - وجوه برتری و امتیاز ۲۲۲
- گفتار دوم : خاستگاه تحولات ۲۲۵
- اول : پیشینه سیاسی کشورها ۲۲۵
- الف - حکومت‌های استبدادی ۲۲۵
- ب - تأثیر تهاجم بیگانگان ۲۲۶
- ج - هراس از هرج و مرج ۲۲۶
- دوم: تفکیک قوا در وضعیت اضطراری ۲۲۸
- سوم: تأثیر پذیری از عوامل خارجی ۲۳۰
- چهارم : ویژگی‌های شخصی سران قوا ۲۳۱
- الف - کاریزما ۲۳۱
- ب - برتری با توجه به موقعیت شخص ۲۳۲
- پنجم : نظام حزبی ۲۳۳
- الف- تسلط یک حزب بر دو قوه مقننه و مجریه (دیکتاتوری حزبی) ... ۲۳۴
- ب - تحول در نظام دو حزبی با نا فرمانی حزبی و تقویت احزاب کوچک ۲۳۶
- ج - تعدد احزاب و تغییر در موازنه قوا ۲۳۷
- فصل دوم: آثار دگرگونی ۲۳۸
- مبحث اول: قانونگذاری ۲۳۸
- گفتار اول: صلاحیت انحصاری ۲۳۸
- اول: صلاحیت انحصاری ناشی از قانون اساسی ۲۳۹
- دوم: صلاحیت انحصاری ناشی از رویه ۲۴۲

گفتار دوم: تردید در صلاحیت مطلق و تبعات آن	۲۴۳
اول: ورود به حوزه قانونگذاری با تدوین لوایح قانونی	۲۴۳
دوم: ارائه مشاوره به پارلمان	۲۴۴
سوم: هدایت قانونگذار از طریق تبیین سیاستهای حزب	۲۴۵
چهارم: تبادل امتیازات	۲۴۵
پنجم: گروهها و عوامل فشار و مؤثر در اجبار پارلمان به همراهی با دولت ..	۲۴۵
گفتار سوم: رجوع به همه پرسی، ابزار مجریه برای مداخله در قانونگذاری	۲۴۶
گفتار چهارم: صلاحیت احصایی پارلمان تحولی در امر قانونگذاری	
و افزایش قدرت قوه مجریه	۲۴۷
گفتار پنجم: جامعه قاعده گذار	۲۴۹
گفتار ششم: تحولات ناشی از ایجاد جامعه و اتحادیه اروپا	۲۵۲
گفتار هفتم: انقلاب در سنت قانونگذاری	۲۵۳
گفتار هشتم: تأثیر قوه مجریه در امر قانونگذاری (مورد ایران)	۲۵۵
مبحث دوم: مقررات گذاری	۲۶۷
گفتار اول: پذیرش اصل صلاحیت مقررات گذاری مجریه	۲۶۷
اول : صلاحیت تبعی	۲۶۸
دوم: صلاحیت اصلی	۲۷۰
۱- آئیننامه های مستقل	۲۷۱
۲- فرامین رئیس جمهور	۲۷۲
۳ - مصوبات نوعی محلی	۲۷۳
۴-توشیح قانون	۲۷۳
گفتار دوم: تقدم قاعدهگذاری بر قانونگذاری	۲۷۴
گفتار سوم : تاثیرات دولت بر قانونگذار	۲۷۶
اول: مداخله در تشکیل پارلمان	۲۷۶
الف - تعیین تعدادی از اعضاء پارلمان	۲۷۶
ب - تعیین دستور جلسات	۲۷۶
ج - برگزاری انتخابات	۲۷۷
د - انحلال پارلمان	۲۷۸

دوم: قانونگذاری با مکانیسم مقررات گذاری (انحراف از صلاحیت آیین نامه -

ای) ۲۷۹

الف- آیین نامه اجرایی و انحراف از منظور قانونگذار ۲۸۲

ب - ورود به حوزه صلاحیت قوه مقننه با وضع آیین نامه مستقل ۲۸۵

نتیجه ۲۸۹

فهرست منابع ۲۹۳